कृत्यानि पूर्व्वं परिसंख्याय सर्व्वाण्यायव्यये चानुरूपाञ्च वृत्तिं । सङ्गृह्णीयादनुरूपान् सहायान् सहायसाध्यानि हि दुष्करा णि ।

अभिप्रायं यो विदित्वा तु भर्त्तुः सर्व्वाणि कार्य्याणि करोत्यतन्द्रीः। वक्ता हितानामनुरक्त आर्य्यः शक्तिज्ञ आत्मे वहि सोऽनुकम्पयः ।

वाक्यन्तु यो नाद्रियतेऽनुशिष्टः प्रत्याह यश्चापि नियुज्यमानः । प्रज्ञाभिमानी प्रतिकूलवादी त्याज्यः स तादृक् त्वरयैव भृत्यः ।

अस्तब्धमक्लीवमदीर्घसूत्रं सानुक्रोशं श्लक्ष्णमहार्यमन्यैः । अरोगजातीयमुदारवाक्यं भृत्यं वदन्त्यष्टगुणोपपन्नं । १२६०

न विश्वासाज्जातु परस्य गेहे गच्छेन्नरश्चेतयानो विकाले । न चत्वरे निशि तिष्ठेन्निगूढो न राजकाम्यां योषितं प्रार्थयीत ।

न निह्नवं मन्त्रगतस्य गच्छेत्संसृष्टमन्त्रस्य कुसङ्गतस्य । नच ब्रूयान्नाश्वसिमि त्वयीति सकारणं व्यपदेशन्तु कुर्य्यात् ।

घृणी राजा पुंश्चली राजभृत्यः पुत्रो भ्राता विधवा बालपुत्रा। सेनाजीवी चोद्धतभूतिरेव व्यवहारेषु वर्जनीयाः स्युरेते ।

अष्टौ गुणास्तात पुरुषन्दीपयन्ति प्रज्ञा च कौल्यञ्च श्रुतन्दमश्च । पराक्रमश्चाबहुभाषिता च दानं यथाशक्ति कृतज्ञता च ।

एतान्गुणांस्तात महानुभावानेको गुणः संश्रयते प्रसह्य । राजा यदा सत्कुरुते मनुष्यं सर्व्वान् गुणानेष गुणो विभर्त्ति । १२६५

गुणा दश स्नानशीलं भजन्ते बलं रूपं स्वरवर्णप्रशुद्धिः। स्पर्शश्च गन्धश्च विशुद्धता च श्रीः सौकुमार्य्यं प्रवराश्च नार्य्यः ।

गुणाश्च षण्मितभुक्तं भजन्ते आरोग्यमायुश्च बलं सुखञ्च । अनाविलं चास्य भवत्यपत्यं नचैनमाद्यून इति क्षिपन्ति ।

अकर्म्मशीलञ्च महाशनञ्च लोकद्विष्टं बहुमायं नृशंसं । अदेशकालज्ञमनिष्टवेशमेतान् गृहे न प्रतिवासयेत ।

कदर्य्यमक्रोशकमश्रुतं च वनौकसं धूर्त्तममान्यमानिनं । निष्ठूरिणं दृढवैरं कृतघ्नमेतान् भृशार्त्तोऽपि न जातु याचेत् ।

संक्लिष्टकर्म्माणमतिप्रमादं नित्यानृतञ्चादृढभक्तिकञ्च । विसृष्टरागं पटुमानिनञ्चाप्येतान्न सेवेत नराधमान् षट् । १२७०

सहायबन्धना ह्यर्थाः सहायाश्चार्थबन्धनाः । अन्योन्यबन्धनावेतौ विनान्योन्यं न सिध्यतः ।

उत्पाद्य पुत्रानृणांश्च कृत्वा वृत्तिञ्च तेभ्योऽनुविधाय कांचित् । स्थाने कुमाराः प्रतिपाद्य सर्व्वा अरण्यसंस्थोऽथमुनिर्बुभूषेत् ।

हितं यत्सर्व्वभूतानामात्मनश्च सुखावहं । तत्कुर्य्यादीश्वरे ह्येतन्मूलं सर्व्वार्थसिद्धये ।

बुद्धिः प्रभावस्तेजश्च सत्त्वमुत्थानमेव च । व्यवसायश्च यस्य स्यात् तस्य वृत्तिभयं कुतः ।

पश्य दोषान् पाण्डवैर्विग्रहे त्वं यत्र व्यथेयुरपि देवाः सशक्राः। पुत्रैर्व्वैरं नित्यमुद्विग्नवासो यशःप्रणाशो द्विषतां च हर्षः । १२७५

भीष्मस्य कोपस्तव चैवेन्द्रकल्पद्रोणस्य राज्ञश्च युधिष्ठिरस्य । उत्सादयेल्लोकमिमं प्रवृद्धः श्वेतो ग्रहस्तिर्य्यगिवापतन् खे ।

तव पुत्रशतञ्चैव कर्णः पञ्च च पाण्डवाः । पृथिवीमनुशासेयुरखिलां सागराम्बरां ।

धार्त्तराष्ट्रा वनं राजन् व्याघ्राः पाण्डुसुता मताः । मा वनं छिन्धि सव्याघ्रं मा व्याघ्रा नीनशन्वनात् ।

तस्माद्वनमृते व्याघ्रान् व्याघ्रा न स्युर्ऋते वनं । वनं हि रक्ष्यते व्याघ्रै र्व्याघ्राश्चरन्ति काननं ।

न तथेच्छन्ति कल्याणान् परेषां वेदितुं गुणान् । यथैषां ज्ञातुमिच्छन्ति नैर्गुण्यं पापचेतसः । १२८०

अर्थे सिद्धिं परामिच्छन् धर्ममेवादितश्चरेत् । न हि धर्म्मादपैत्यर्थः स्वर्गलोकादिवामृतं ।

यस्यात्मा विरतः पापात् कल्याणे च निवेशितः । तेन सर्व्वमिदं बुद्धं प्रकृति र्व्विकृतिश्च या ।

यो धर्ममर्थं कामञ्च यथाकालं निषेवते । धर्म्मार्थकामसंयोगं सोऽमुत्रेह च विन्दति ।

सन्नियच्छति यो वेगमुत्थितं क्रोधहर्षयोः । स श्रियो भाजनं राजन् यश्चापत्सु न मुह्यति ।

बलं पञ्चविधं नित्यं पुरुषाणां निबोध मे । यत्तु बाहुबलं नाम कनिष्ठं बलमुच्यते । १२८५